

LACINNIK (253) *sb m*

łacinnik (237), **łacinik** (16); łacinik *Murm** *BartBydg*, *BudNT* (12), *ModrzBaz* (2).

a jasne (w tyrn 10 r. błędne znakowanie).

sg *N* łacinnik (13). ◇ *D* łacinnikowi (1). ◇ *A* łacinnika (1). ◇ *I* łacinniki(e)m (1). ◇ *pl N* łacinnicy (152), łacinniki (2); -y : -i *KromRozm III* (9 : 1). ◇ *G* łacinników (37); -ów (7) *Mqcz*, *JanNKar* (6), -(o)w (30). ◇ *D* łacinnik(o)m (15). ◇ *A* łacinniki (7). ◇ *I* łacinniki (25).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *n-ethn Człowiek należący do plemienia italskiego Latynów, zamieszkujący Lacjum; także Rzymianin; Latinus BartBydg, Murm* (52) : *BartBydg* 79b; Rzymiánie [...] z Łacinniki rozmaíte walki wiedli przez podburzánie Tárquiniuíow. [...] Przeto Łacinnicy y drudzy nieprzyiaciele dobrowolnie żądáli z Rzymiány pokoiá do czaíu. *BielKron* 106v, 7, 60v, 102 [2 r.], 102v, 103 (15): Łacinnicy od Grekow hiłtoryi íwych pewnosć biorą. *KwiatKsiqż* H2v; *Latinae, feriae latinae*, Święto ku chwale á czći Iowifzowey od łacinników wítawione. *Mqcz* 185b; Troiánie [...] widząc chęć przeciwo łobie Łacinnikow/ [...] pobrátawfzy fie z nimi/ miefzkáli ípołem *GórnDworz* Z2, F6, Z; *BudBib* I 219b *marg*; Tárkwinius Krol oftátni Rzymfki/ [...] zwątpiwfzy w pomocy Łacinnikow/ vdał fie do Miáfta Hetruífzkow *Phil* E, D4; *WujNT przedm* 21; tám á nie indziey [*do Grecyi*] y z kráiów Włofkich, y od Łacinników lámych, które ná on czás *Latinos* zwano, dżiatki ná náukę posyłano *JanNKar* B3v, B3, B3v, C3; *JanNKarKoch* G2.

szeregi: »(tak) Grekowie, (i, albo, ani, jako i) Łacinnicy; Grekowie z Łacinniki« [*szyk* 13 : 1] (13; 1): *GlabGad* A3v; Bo iako żydżi/ Grekowie/ Lacinnicy/ infzę národy/ íwými ięzyki/ czyfłtych a powážnych i zbawiennyh rzeczy/ dofyc popifali/ [...] tak niewiem przecz bychmy tegołz i my polácy ięzykiem nálfzem dokazać niemogli. *MurzHist* A2v; *BielKron* 5v, 7, 159v; *KwiatKsiqż* F2; *BielSpr* 28 [2 r.], 29v; *BudBib* I 354b *marg*; ínac naproftfzény náuki Grámmátyki Szkolný/ [...] Grekowie álbo Łacinnicy ięzyki té włafné máiac/ nic nie vżywáli *Oczko* 11 v; *JanNKar* C2v [2 r.]; *SkarKazSej* 690b.

»Łacinnicy albo Latini« (1): OD tych tedy Greków [...] rzecz lámę náuk wízfłtkich wzięli byli Łacinnicy álbo Latini, ktorzy z Italámi w íáfiedztwie íiedźieli. *JanNKar* B4v.

»Łacinnik i (abo, lub) Rzymianin« (4): *StryjKron* 145; *BudBib* B4v *marg*; Bo te imioná íá poípólite wízfłtkim Łacinnikom y Rzymiánom: á nie iednemu włafne *WujNT* 870, 870 *marg*.

»Łacinnik albo Włoch« (3): *Latinus*, ein *latenífch* man *Lácynyk* álbo *włoch*. *Murm* 30; *StryjKron* 145; *BudBib* 354b *marg*.

2. *Człowiek mówiący po łacinie, znający język łaciński; Latinus Cn* (112) : Była v polakow iedna krolewna Węda [...] ktorey imienia íz łacinnici inacey nie mogli wypifać, przeto iedni Venda drudzi Vanda pífali. *GlabGad* A3, G8; Thák kto chce dobrem łacinnikyem oftác/ do Kolegium álbo do ízkoły ma fie wezbráć. *GliczKsiqż* L2, M4v; *GroicPorz* ff2v; Ten [*Kazimierz*] był napierwfzy Krol w Polfće kthory pífmo *Laćińskie* vmiał. (*marg*) Krol pierwfzy *Łacinnik*. (–) *BielKron* 347, 337v; obádwa te żywothy *Łacinnicy* na *Actiuam á Contemplatiuam vitam* rozdzielili. *GórnDworz* Gg7; *BudBib* B3; Dobrego łacinniká/ íwym rofádkiem poznał/ y íam *łaćińki* ięzyk mowił. *BiałKaz* I3v; *IRenaus* ítáry Doktor/ pífząc o imieniu *Antichriřtowem* mowi/ że wielkie podobieńftwo íz *Antichriřt* má być *Łacinnik*. Bo te imię *Lateinos* ták wiele waży/ To íeřt 666. *BudNT* Kk8, Kk3, Kk8; *JanNKar* Dv; G.

[...] powiedzieć trebá/ ze go Polacy nieuziwaią na dwoie iako Łáćinnicy *JanNKarKoch* E4, E4v; [A jeřliby więc z nich dwu żaden [*przyjechać*] niemógł, tedy weżdy niektóre godne osoby, łacinniki, a z mocą pełną Jednoty iżby wysłali etc. *AktaSynod* I 225].

Fraza: »(jako) łacinnicy zową, (we)zwali (*a*, nazywają), mowią, rzekają« [*szuk zmienny*] (57 : 5 : 3 : 2): *FalZioł* I 107c, V 34v; *GlabGad* 12; ten ieřt ieden Tractat wypifania dwoiey krainy ktorą zową łacinnicy Sarmatia. *MiechGlab* *2v; *KłosAlg* A2v; *KromRozm III* C5; *DiarDop* 107; *GliczKsiąż* I3v; PRzyiaćioły po Małżeńńtwie Łáćinnicy zową *Affines GroicPorz* gg4, n, t2, t2v, t3v, y4v (31); Gdyż pirrá łáćinnicy ogień iálny zwáli *RejWiz* 154; *BielKron* 296, 427; *Mącz* 470a; Stárzy Łáćinnicy/ iáko íą/ *Varro, Caefar, Cicero, Quintilian*, tę Figurę QVINCVNCEM zową. *OrzQuin* H3v; *SienLek* 23v, 91v, 107, 126v, 142, 175; *GórnDworz* F8v, Gg2v, Gg7; *RejPos* 98; *BielSpr* 24v; *BudBib* C4; *ModrzBaz* 96 *marg*, 119; *GórnRozm* A2, Gv; *LatHar* [+12]v, 375; *SarnStat* 1272; *KlonFlis* A3v, A4; *KlonWor* 16, 60.

Wyrażenie: »czysty łacinnik« (1): *Candidus scriptor*, Czyřty łacynnnyk/ alias in quo non est obscuritas *Mącz* 33b.

Szereg: »łacinnicy i (*a*, jako *i*) Grekowie; łacinnicy z Greki« [*szuk 4 : 1*] (4; 1): GOłebia noga ieřt troy iedno ktore łacinnicy y groecowie zową *Amomum FalZioł* I 107c; *KromRozm III* C5; *OrzRozm* S4; *SienLek* 91v; *WujJud* 198.

a. *O łacińskich tłumaczach biblii* (26) : *BibRadz* I 218, 478v; *BudBib* Cv, C2v; Bo łáćinicy dziřieyřzy mmimáią żeby tylko w Greckich księgach omyłki/ ábo y fałřze były/ á fwoie zá prawdziwe máią. *BudNT przedm* bv; *Powieda tám/ że Łáćinicy księgi fwoie/ dla cudney mowy pokazili/ Ale Słowieńńkich práwi nie było komu kázić BudNT przedm c5v, przedm b7 marg, cv, c4v, c7; CzechRozm* 25, 128; Grecki [*Nowy Testament*] ieřt od Heretykow [...] ták zepfowány; ířz íię do Łáćinnikow po nápráwę/ vćiekáć muřieli *SkarŻyw* 47.

Fraza: »łacinnicy zową« (4): *KromRozm II* h2v; Kxięgi trzecie Salomonowe ktore Zydowie zową *Syr Hafirim*. Grekowie *Ařma ařmaton/ Łáćinnicy Cánticum cánticorum Leop* HHH4, H, AAa.

Szereg: »Grekowie i (*a*)łacinnicy; Grekowie z łacinniki« [*szuk 8 : 1*] (8; 1): Grekowie z łacinniki dwoie kłięgi z tey hiřtoryey vćzynili/ ale Iwreiańie zá iednę kłięgę (iř tak rzeknę) máią y liczą. *BudBib* I 219, C2, I 301c *marg*, 354b *marg*, 374a *marg*; *BudNT przedm* c3v [2 r.]; To tedy wiedz íř nie oto tylko idzie/ dobrzeli Grekowie y Łáćinnicy řłowá Ezáiařzowe przełóżyli *CzechRozm* 128v, 127.

3. *Należący do kořcioła rzymskokatolickiego* (89) : *KromRozm III* A5, D6v, O4v; vćciwego małżeńńtwá ták długo pímmem řwiętyym bronili / ařz náofńátek Łáćinnicy vřtali/ tylko řami Grekowie y Ruř przy żonach zořtáli. *KrowObr* 235, 235 *marg*, Ss3; Tu záię Grekowie dořtáli řtolcá y řceptrum Konřńántyńopolńkiego pod Łáćinniki. *BielKron* 169v; Cefarř Konřńántyń Páleologus [...] pořłał do Łáćinnikow/ to ieřt do Rzyńńkich panow/ prořząc prze Bog o ráńunk *BielKron* 251, 169v [2 r.], Kkkk2v; *BudNT przedm* c4; [*Grekowie*] poniewolnie byli z kořciołem Rzyńńkim ziednoczeni/ gdy Łáćinnicy Cárograd opáńowali. *SkarJedn* A*; Łáćinnicy od Grekow ođřąpili: bo řobie innego Cefarřá Rzyńńkiego obráli *SkarJedn* 201; Y nápiřáli pewne ártkyuły ná kořcioł Rzyńńki [...] pokazuiąc íř Łáćinnicy řá Heretykowie. *SkarJedn* 218; po dziř dzień w Mořkwie brzydřize⁸⁰ cřłeká niemářz/ iáko Kátholik: íř y kořcioły fwoie znowu pořwiáćaią/ do ktorychby łacinnik wřzedł. *SkarJedn* 230; Cefarř

Carogrocki Lácinniki do Syryey idące/ mieczem/ zdráda/ trućicznámi gubił *SkarJedn* 254 *marg*, A8v, A*, 142, 170, 212 (44); Grecka Biblia od siedmdzieśiát tłumáčżow wziętá/ lepřza ieřt niřz z Zydowřkiego ięzyká/iákiew Lácinnicy vřzywáia/ przełożona. *Skarřyw* 47, 353; *CzechEp* 355; *ReszList* 148; *WerKaz* 280; *LatHar* 186; *WujNT przedm* 11.

Szeregi: »nie łacinnik ale Greczyn« (1): To nie łacinnik ktory/ ále Greczyn/ [...] ták prawdą ściśniony piřác y wyznác muáiał: iż Biskup Rzymřki nawyřřłzym ieřt řędziá wřzytkich Biskupow y Pátryárchow *SkarJedn* 133.

»(nie(tylko)) Grekowie, (ale i, a, i *itp.*) łacinnicy; Grekowie z łacinniki [*szyk* 19 : 6] (15; 10): *KromRozm III* O6v; [*cesarz Konstantynus*] prořł Papiężá Agátoná áby Koncylium vdzyáłał dla ziednoczenia Grekow z Lácinniki *BielKron* 166v; *WujJud* 235; Iř nie Lácinnicj od Grekow/ ále Grekowie od Łacinnikowodřtąpili [!] *SkarJedn* 159, [A*2]v, 268, 293, 307, 318 (18); *CzechEp* 266; *CzechEpPORz* **3; *LatHar* 123, 285.

Cf **LATYNIN**

HJ